

„Zastosowanie standardów dostępności dla osób z niepełnosprawnościami w projektach realizowanych z funduszy unijnych.”

Zorganizowane dla beneficjentów i potencjalnych beneficjentów programów unijnych w województwie Warmińsko-Mazurskim

Na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

Kancelaria Doradcza Progressio
Trener Marzena B. Kostelecka-Biernat

Olsztyn 29 września 2020 r.

Osoby z niepełnosprawnością (OzN)

- Są definiowane w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (***potwierdzeniem niepełnosprawności jest orzeczenie o niepełnosprawności***);
- A także osoby z zaburzeniami psychicznymi, w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (***potwierdzeniem niepełnosprawności jest orzeczenie lub dokument poświadczający stan zdrowia wydany przez lekarza, tj. orzeczenie o stanie zdrowia lub opinie***).

Osoby z niepełnosprawnością

Ponad 12 % obywateli polskich to osoby dotknięte niepełnosprawnością.

Zgodnie z polskim prawem niepełnosprawnymi są osoby, których stan psychiczny, fizyczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej.

Ta definicja jest kompromisem między krajowymi regulacjami a koncepcją przyjętą w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

- Zasadę równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami regulują m.in. **Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020** oraz dokument **Realizacja zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami Poradnik dla realizatorów projektów i instytucji systemu wdrażania funduszy europejskich 2014-2020**.
- **Zasada równości szans i niedyskryminacji** – umożliwienie wszystkim osobom – bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną – sprawiedliwego, pełnego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia na jednakowych zasadach.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

Dyskryminacja - jakiekolwiek różnicowanie, wykluczanie lub ograniczanie ze względu na jakiekolwiek przesłanki (np. wiek, niepełnosprawność, płeć, rasę, orientację seksualną, pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd itp.), którego celem lub skutkiem jest naruszenie lub zniweczenie uznania, korzystania lub wykonywania wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności w dziedzinie polityki, gospodarki, w dziedzinie społecznej, kulturalnej, obywatelskiej lub w jakiejkolwiek innej, na zasadzie równości z innymi osobami.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

Dostępność – właściwość środowiska fizycznego, transportu, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych oraz towarów i usług, pozwalająca osobom z niepełnosprawnościami na korzystanie z nich na zasadzie równości z innymi osobami. Dostępność jest warunkiem wstępnym prowadzenia przez wiele osób z niepełnosprawnościami życia i uczestniczenia w życiu społecznym i gospodarczym.

Prawa osób niepełnosprawnych

1. Prawo do uczestnictwa
2. Prawo do korzystania

Narzędzia do zapewnienia dostępności:

1. Uniwersalne projektowanie
2. Mechanizm racjonalnych usprawnień

Koncepcja uniwersalnego projektowania

Projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania. Uniwersalne projektowanie nie wyklucza możliwości zapewnienia dodatkowych udogodnień dla szczególnych grup osób z niepełnosprawnościami, jeżeli jest to potrzebne.

Koncepcja uniwersalnego projektowania

– przykładowe rozwiązania

- Automatycznie otwierane drzwi
- Antypoślizgowe nawierzchnie chodników
- Podjazdy dla wózków
- Oświetlenie zapewniające bezpieczeństwo i poczucie pewności
- Dostępny transport publiczny oraz łatwy do zrozumienia schemat komunikacji miejskiej

Koncepcja uniwersalnego projektowania

Wszystkie produkty projektów realizowanych ze środków EFS (produkty/towary/usługi) są dostępne dla wszystkich osób, w tym również dostosowane do zidentyfikowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami tj. zgodne z głównymi zasadami projektowania uniwersalnego:

- użyteczność dla osób o różnej sprawności (identyczne zastosowanie)
- elastyczność w użytkowaniu
- prostota i intuicyjna obsługa
- czytelna informacja (głosowa, pismemna, dotykowa)
- tolerancja na błędy
- niski poziom wysiłku fizycznego
- wielkość i przestrzeń odpowiednie dla dostępu i użytkowania
- percepcja równości (ułatwienia nie mogą stygmatyzować niepełnosprawności)

Mechanizm racjonalnych usprawnień

- Racjonalne usprawnienie to mechanizm możliwy do uruchomienia wraz z pojawieniem się w projekcie (w charakterze uczestnika projektu lub personelu) osoby z niepełnosprawnością;
- Jeżeli na etapie przygotowania projektu Beneficjent wie konkretnie kto będzie uczestnikiem i że będą to osoby z niepełnosprawnościami, należy zaplanować wydatki niezbędne do zapewnienia ich udziału w projekcie (jako element zadania). Nie jest to wówczas mechanizm racjonalnych usprawnień i nie podlega limitom. **Limit** wydatków w ramach **mechanizmu racjonalnych usprawnień** to maksymalnie 12 tys. PLN na jedną osobę z niepełnosprawnością.

Mechanizm racjonalnych usprawnień

Mechanizm racjonalnych usprawnień jest mechanizmem **wtórnym** wobec dostępności, gdyż z zasady każde wsparcie, zarówno w projektach dedykowanych osobom z niepełnosprawnościami, jak i ogólnodostępnych, powinno być dostępne. Mechanizm racjonalnych usprawnień powinien być zastosowany w przypadku gdy nie ma możliwości realizacji wsparcia w środowisku wprost dostępnym lub gdy koszt uzyskania dostępności byłby wysoki (np. działania w środowiskach wiejskich, gdzie jest niewielka liczba dostępnych budynków).

Mechanizm racjonalnych usprawnień

Konieczne i odpowiednie zmiany oraz dostosowania, nienakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, rozpatrywane osobno dla każdego konkretnego przypadku, w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka, podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami.

Mechanizm racjonalnych usprawnień (MRU)

W przypadku gdy w ramach konkursu ustalono średni koszt wsparcia na aktywizację jednego uczestnika, do kwoty tej **nie należy** wliczać wydatków na wdrożenie mechanizmu racjonalnych usprawnień.

Środki na realizację mechanizmu racjonalnych usprawnień powinny stanowić dodatkowy element wsparcia niezbędnego do zapewnienia osobie z niepełnosprawnością możliwości uczestnictwa np. w zaplanowanych w projekcie formach aktywizacji zawodowej - i nie powinny być wliczane do średniego kosztu wydatków przeznaczonych na aktywizację osób z niepełnosprawnościami.

Jakie przykładowe koszty sfinansujemy w ramach MRU?

- Specjalistyczny transport na miejsce realizacji wsparcia
- Dostosowanie architektoniczne budynków niedostępnych
- Dostosowanie infrastruktury komputerowej
- Dostosowanie akustyczne, tłumacza języka migowego, asystenta, przewodnika
- Alternatywne formy przygotowania materiałów projektowych, informacyjnych, szkoleniowych,
- Zmiany procedur wydłużonego czasu wsparcia
- Dostosowania posiłków

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla OzN - weryfikacja

1. Czy projekt jest otwarty na udział wszystkich osób zainteresowanych uczestnictwem (tj. nie dyskryminuje żadnych grup ze względu na posiadane cechy: płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną, miejsce zamieszkania)?
2. Czy wszystkie produkty projektu (które nie zostały uznane za neutralne) będą dostępne dla wszystkich użytkowników w tym dla osób z niepełnosprawnościami?

Zapewnienie dostępności -podsumowanie

Koncepcja uniwersalnego projektowania

- Dla wszystkich (nie tylko OzN)
- Z założenia, celowe, zaplanowane

Etap tworzenia wniosku o dofinansowanie projektu

Mechanizm racjonalnych usprawnień

- Dla konkretnych osób/sytuacji, gdy przystąpią do projektu
- Kiedy pojawia się potrzeba

Etap realizacji wniosku o dofinansowanie projektu

Koncepcja uniwersalnego projektowania (KUC)

- Projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne **dla wszystkich**, w największym możliwym stopniu, bez potrzeby adaptacji bądź wyspecjalizowanego projektowania.
- W przypadku planowania projektu w pierwszej kolejności należy dążyć do zapewnienia jego dostępności w oparciu o koncepcje uniwersalnego projektowania.

KUC jest realizowana przez zastosowanie co najmniej standardów dostępności

Standardy dostępności dla polityki spójności 2014-2020 (zał. nr 2 do *Wytycznych*) – regulują obszar, który podlega interwencji, tj. dotyczy produktów będących przedmiotem projektu:

- standard szkoleniowy (szkolenia, kursy, warsztaty, doradztwo)
- standard edukacyjny
- standard informacyjno – promocyjny
- standard cyfrowy
- standard transportowy
- standard architektoniczny

minimalne wymogi wsparcia

Stosowanie standardów

Głównym celem standardów dostępności dla polityki spójności 2014-2020, zwanych dalej „standardami”, jest zapewnienie, osobom z niepełnosprawnościami na równi z osobami pełnosprawnymi dostępu do funduszy europejskich w zakresie:

- udziału
- użytkowania
- zrozumienia
- komunikowania się
- skorzystania z ich efektów.

Stosowanie standardów

Standardy uwzględniają potrzeby osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w szczególności osób:

- z niepełnosprawnością ruchową
- niewidomych i słabowidzących
- głuchych i słabosłyszających
- z niepełnosprawnością intelektualną
- z zaburzeniami lub chorobami psychicznymi
- z trudnościami komunikacyjnymi.

Standardy ustanawiają minimalne wymogi wsparcia. Dobre praktyki są inspiracją.

Stosowanie standardów

Poszczególne rodzaje wsparcia mogą wymagać zastosowania więcej niż jednego standardu (na przykład w przypadku kompleksowego projektu zakładającego tworzenie nowych miejsc edukacji przedszkolnej i podniesienie kompetencji nauczycieli może to być standard edukacyjny (tworzenie miejsc), szkoleniowy (o ile realizowane są szkolenia, doradztwo), cyfrowy (o ile projekt zakłada stworzenie strony internetowej)).

Wszystkie instytucje stosujące Standardy dążą do pełnego zapewnienia dostępności, tak aby uniknąć sytuacji, gdy dostępne materiały edukacyjne znajdują się w budynku niedostępnym dla osoby z niepełnosprawnościami

Standard szkoleniowy

1. Dostępne materiały rekrutacyjne i szkoleniowe
2. Pytanie o szczególne potrzeby
3. Miejsce dostępne architektonicznie

Przykłady:

- W przypadku osób z niepełnosprawnością intelektualną należy zapewnić materiały w języku łatwym do czytania lub w innych wersjach alternatywnych (np. w formie rysunku, symboli);
- W przypadku osób z niepełnosprawnością ruchową jeśli nie ma innej możliwości należy zapewnić transport tej osoby na miejsce udzielenia usługi, zmiana miejsca realizacji projektu, montaż podjazdów, platform.

Standard edukacyjny

- Szkoła dla wszystkich
- Dostępna przestrzeń - sale, biblioteki, świetlice, jadalnie, łazienki, place zabaw
- Dostępne podręczniki/materiały dydaktyczne
- Komputery i urządzenia medialne
- Kompetencje nauczycieli - obszary tematyczne, które powinny być brane pod uwagę w ramach doskonalenia ich kompetencji:
 - ✓ stereotypy i uprzedzenia
 - ✓ komunikacja oraz strategie nauczania dzieci i młodzieży (OzN)
 - ✓ doświadczenie konsekwencji związanych z niepełnosprawnością
 - ✓ wspierające nowoczesne technologie

Dla osiągnięcia środowiska sprzyjającego włączeniu OzN wnioskodawca winien uwzględnić w projekcie

- Dostosowania wyposażenia klas i innych sal edukacyjnych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (stoliki umożliwiające podjechanie wózkiem, meble z regulowaną wysokością, jednobarwne matowe kolory blatów);
- Organizowanie przestrzeni, która uwzględni potrzeby dzieci/uczniów, jak również charakter prowadzonych zajęć (np. dywany, wykładziny trwale przymocowane do podłoża, łagodne oświetlenie, które nie migocze i nie generuje hałasu).

Standard informacyjno – promocyjny

- Dotyczy wydarzeń, materiałów oraz kampanii medialnych
- Komunikacja z uczestnikami musi być możliwa przez co najmniej dwa kanały komunikacji (wzrok i słuch)
- Materiały z wydarzenia są możliwe do pozyskania dla uczestników w postaci dostępnego pliku
- Filmy i multimedia wyświetlane podczas wydarzenia zawierają audiodeskrypcję (tam, gdzie to uzasadnione)

Wnioskodawca jest zobowiązany do:

- Zapewnienia w zakresie materiałów informacyjnych dotyczących miejsca realizacji projektu/wsparcia: co najmniej dwóch kanałów kontaktu z organizatorem (wzrok i słuch), mapy i sposobu dojazdu, dostępności parkingu, w tym miejsc postojowych dla osób z niepełnosprawnościami, informacji dotyczących dostępności miejsca (budynku), w którym ma się odbyć wydarzenie.
- Zapewnienia pętli indukcyjnej i usługi tłumacza na język migowy
- Zapewnienia dla osoby z niepełnosprawnością wsparcia asystenta

Wnioskodawca jest zobowiązany do:

- Organizacji wydarzeń o charakterze informacyjno-promocyjnym w miejscach, w których wejście do budynku jest na poziomie terenu wokół budynku, a jeśli w budynku są schody to jest także winda, podjazd, platforma przyschodowa lub wózek schodowy ręczny i przeszkolony w jego obsłudze personel; na kondygnacjach dostępnych dla osób z niepełnosprawnością znajdują się przystosowane toalety i o ile to możliwe na korytarzach nie ma wystających gablot i innych elementów które mogą przeszkadzać w poruszaniu się.

Standard transportowy

1. Kolej - drzwi, toalety, przejścia, sygnalizacja
2. Transport publiczny i miejski - drzwi, kasowniki, sygnalizacja, zatoki, perony i wagony metra
3. Infrastruktura transportowa - dworce, przystanki, zajezdnie, chodniki, przejścia, parking

Jest to standard skierowany przede wszystkim do projektów wdrażanych w ramach EFRR. Obliguje on wnioskodawców do zachowania dostępności w obszarze infrastruktury komunikacji publicznej, infrastruktury transportu kolejowego oraz taboru miejskiego. Wykazany obszar winien być dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz o ograniczonej możliwości poruszania się.

Standard cyfrowy

1. Strony internetowe
2. Aplikacje desktopowe/mobilne
3. Dokumenty elektroniczne
4. Multimedia (aplikacje, video, gry)
5. Sprzęt informatyczny ogólnego przeznaczenia (komputery, tablety, telefony)
6. Sprzęt informatyczny szczególnego przeznaczenia (biletomaty, infomaty, nawigatory)

Wszystkie zasoby cyfrowe (w tym serwisy internetowe, aplikacje desktopowe/mobilne, dokumenty elektroniczne, multimedia, sprzęt informatyczny ogólnego oraz szczególnego przeznaczenia), które będą tworzone w ramach projektów muszą spełniać kryteria dostępności opisane w *Standardzie cyfrowym*. Zastosowanie niniejszych standardów pozwoli na wygodne, intuicyjne korzystanie z tych zasobów osobom z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

Przykładowe zapisy Standardu cyfrowego obowiązujące wnioskodawcę:

- Umieszczone nagrania dźwiękowe (przemówienia, wywiady) muszą być uzupełnione o plik tekstowy zawierający te same informacje wraz z informacjami o istotnych dźwiękach takich jak oklaski, śmiech, odgłosy tła;
- Kolor nie jest wykorzystywany jako jedyny wizualny sposób przekazywania szczególnych informacji. Muszą być one udostępnione także w inny sposób na przykład w treści tekstowej. Przykładowo błędnie wypełnione pole w formularzu nie może być oznaczony jedynie kolorem czerwonym lecz przy takim polu należy umieścić tekstowy komunikat o błędzie;
- Treści nietekstowe, takie jak zdjęcia, rysunki, schematy muszą posiadać tekst alternatywny, który zawiera wszystkie istotne dla użytkownika informacje np. Dane widoczne w wykresie czy opis okolicy widocznej na zdjęciu.

Standard architektoniczny

Szczegółowe zalecenia dla budynków, miejsc organizacji projektu czy stanowisk postojowych dla samochodów osób z niepełnosprawnościami zostały ujęte w *Standardzie architektonicznym*, i tak np. :

- w przypadku parkingów o nawierzchni ażurowej stanowiska postojowe dla osób z niepełnosprawnościami mają nawierzchnię pełną (bez otworów) lub należy przewidzieć po obu stronach miejsca parkingowego pasy wyłożone nawierzchnią pełną o szerokości 1 m;
- wokół głównego wejścia zapewniona jest swoboda poruszania się osobom z niepełnosprawnościami, tzn. miejsce na pole manewru przed i po wejściu ma wymiary co najmniej 150 cm x 150 cm

Standard architektoniczny

- Drzwi dźwigu osobowego oraz ich obramowanie powinny być oznakowane w sposób kontrastowy w stosunku do otoczenia. Na drodze dojścia do dźwigu należy zastosować system nawierzchniowych oznaczeń fakturowych prowadzący do panelu przywoławczego;
- W przypadku aranżacji i zagospodarowywania przestrzeni, po której mogą poruszać się osoby z niepełnosprawnościami konieczne jest wprowadzenie elementów ułatwiających samodzielną orientację, poruszanie się oraz znalezienie drogi do celu, do których należy zaliczyć co najmniej: projektowanie systemu identyfikacji wizualnej (oznaczenia, piktogramy), uwzględniającego możliwe ograniczenia użytkowników.

Dobre praktyki w stosowaniu wytycznych

- Realizując formy wsparcia takie jak doradztwa zawodowe czy szkolenia warto pamiętać aby wybrane miejsce było dobrze skomunikowane, bez barier architektonicznych uniemożliwiających dostęp dla osób z niepełnosprawnościami.
- Przy wyborze sposobu komunikacji, dobrą praktyką może być uwzględnienie, co najmniej dwóch różnych kanałów sensorycznych (wzrok, słuch).
- Transmisja online wydarzenia powinna zawierać tłumaczenia na język migowy oraz audiodeskrypcję (przekazywany drogą słuchową, werbalny opis treści wizualnych osobom niewidomym i słabowidzącym) – o ile informacja z wydarzenia jest istotna dla odbiorcy i ma znaczenie poznawcze

Dobre praktyki w stosowaniu wytycznych

- Jeśli osobie z niepełnosprawnościami towarzyszy pies asystujący warto zadbać o jego potrzeby w porozumieniu z właścicielem (miska wody, wskazać najbliższe miejsce na spacer).
- W przypadku stron internetowych współczynnik kontrastu między tekstem a tłem powinien wynosić przynajmniej 4,5:1 a dla dużego tekstu (czcionka od 18 punktów) przynajmniej 3:1.
- Teksty powinny pisane być prostym językiem. Powinno unikać się pisania kursywą, kolorowym drukiem, stosowania podkreślenia, pisania całych słów WIELKIMI LITERAMI.

Czy wszystkie projekty muszą mieć pozytywny wpływ na osoby niepełnosprawne?

Wszystkie typy projektów powinny uwzględniać perspektywę osób z niepełnosprawnościami.

Dostępność projektu powinna mieć zastosowanie na każdym etapie jego realizacji.

Projekty neutralne

Projekty neutralne to takie, w których zasada dostępności nie znajduje zastosowania.

W projektach współfinansowanych z EFS projekty neutralne w praktyce nie występują

Ewentualnie neutralność projektu wymaga dokładnego wyjaśnienia we wniosku i nie zwalnia z zapewnienia dostępności produktów (np. strona internetowa).

Projekty neutralne

- Warunkiem neutralności jest rzeczowe uzasadnienie w treści wniosku o dofinansowanie, dlaczego projekt jest neutralny (czyli „nieadekwatny”) względem zasady dostępności;
- Zasadność wyłączenia jest każdorazowo oceniona przez eksperta KOP
- Jeżeli choć jeden z produktów/elementów projektu spełnia zasadę dostępności lub przewidziano w nim udział OzN to projekt nie ma charakteru neutralnego;
- Przedsięwzięcie dla wąskiej grupy uczestników, z dedykowanym wsparciem może być przykładem projektu neutralnego (o ile brak przesłanek dyskryminujących uczestników OzN oraz żaden element tego projektu nie może zostać zaprojektowany do potrzeb obecnych lub przyszłych OzN).

Przygotowanie wniosku – analiza potrzeb i indywidualizacja wsparcia pod kątem różnych rodzajów niepełnosprawności

Pierwszym, a jednocześnie najważniejszym etapem prac nad każdym projektem, który ma być współfinansowany ze środków EFS, jest analiza sytuacji problemowej, jaka ma zostać rozwiązana/złagodzona dzięki jego realizacji. Rzetelna analiza umożliwia określenie celów i rezultatów projektu, a także zaplanowanie adekwatnych działań.

Przygotowanie wniosku- analiza

Projektodawca powinien poznać odpowiedzi na następujące pytania:

- Ilu osób z niepełnosprawnościami dotyczy problem, który ma zostać rozwiązany/złagodzony w wyniku realizacji projektu?
- Jaka jest, w kontekście przedmiotu planowanego projektu, struktura tej grupy osób (rodzaje niepełnosprawności, wiek, płeć, wykształcenie, kwalifikacje itp.)?
- Gdzie zamieszkują osoby z niepełnosprawnościami, które potencjalnie będą uczestniczyły w projekcie (osoby zamieszkujące np. na obszarach wiejskich mogą potrzebować pomocy w dotarciu na miejsce realizacji projektu)?
- Jakie są główne trudności, na które napotykają te osoby z niepełnosprawnościami w życiu społeczno-zawodowym?
- Czy osoby te korzystały wcześniej z analogicznych form wsparcia i czy było ono skuteczne (jeśli nie, to dlaczego)?
- Kto ma wpływ na zmianę sytuacji osób z niepełnosprawnościami w danym obszarze? Czy na terenie planowanego projektu są organizacje i instytucje działające na rzecz tej grupy? Jakie przedsięwzięcia podejmują? Jakie są tego efekty?

Przygotowanie wniosku -analiza

Projektodawca powinien poznać odpowiedzi na następujące pytania:

- Jakie bariery utrudniają/uniemożliwiają osobom z niepełnosprawnościami przezwyciężenie sytuacji problemowej? Które z nich są kluczowe i powinny zostać zniwelowane w pierwszej kolejności?
- Jakie potrzeby mają osoby z różnymi niepełnosprawnościami w związku z zaistniałą sytuacją problemową? Jakie czynniki, poza rodzajem i stopniem niepełnosprawności, wpływają na zróżnicowanie tych potrzeb?
- Które potrzeby należy zaspokoić w pierwszej kolejności, aby umożliwić osobom z niepełnosprawnościami udział w projekcie?
- Zaspokojenie których potrzeb jest niezbędne do zaplanowania w projekcie zindywidualizowanego i skutecznego wsparcia dla OzN?

Przygotowanie wniosku - analiza

W przypadku planowania projektów ogólnodostępnych projektodawca powinien:

- upewnić się, że nie zostanie wykluczona możliwość udziału w projekcie osób z niepełnosprawnościami,
- oszacować procentowy udział osób z niepełnosprawnościami w grupie docelowej,
- zdiagnozować bariery utrudniające/uniemożliwiające osobom z niepełnosprawnościami udział w projekcie i zaplanować sposoby ich pokonywania w celu zapewnienia dostępności projektu dla tej grupy,
- zdiagnozować potrzeby osób z niepełnosprawnościami, wchodzących w skład grupy docelowej, w kontekście wsparcia zaplanowanego w projekcie.

Przygotowanie wniosku – cele równościowe

Perspektywa osób z niepełnosprawnościami musi znaleźć odzwierciedlenie w planowaniu zmiany, jaka ma dokonać się dzięki realizacji projektu. **Cele równościowe dotyczą nie tylko projektów dedykowanych, a więc skierowanych wyłącznie do osób z niepełnosprawnościami, ale także ogólnodostępnych.**

Podczas określania liczby osób z niepełnosprawnościami, które wezmą udział w projekcie, należy kierować się kryterium jej adekwatności do problemu oraz rzeczywistej sytuacji osób niepełnosprawnych w danym obszarze.

Sposób, w jaki zostanie określony cel liczbowy, ma bowiem bezpośrednie przełożenie na osiągnięcie celów projektu (np. założenie, że osoby z niepełnosprawnościami będą stanowiły 80% uczestników, podczas gdy z przeprowadzonej analizy grupy docelowej wynika, że stanowią one 20% potencjalnych uczestników, może skutkować niemożliwością osiągnięcia zaplanowanych celów i wskaźników), a także na zachowanie zasady równości szans.

Ocena spełnienia standardu minimum

Spełnienie zasady równości szans kobiet i mężczyzn nie polega na automatycznym objęciu wsparciem w projekcie 50% kobiet i 50% mężczyzn, chyba że taka potrzeba wynika z sytuacji obu płci.

Powinno się raczej ustalić rzeczywiste proporcje płci w danym obszarze (np. korzystających z opieki społecznej lub uczestniczących w szkoleniach) i je odwzorować albo zwiększyć udział we wsparciu grupy niedoreprezentowanej.

Każde kryterium oceny w standardzie minimum jest oceniane niezależnie. Musisz jednak zachować właściwą logikę konstruowania wniosku. Jeżeli wykażesz np. że zdiagnozowane bariery równościowe w danym obszarze dotyczą kobiet, natomiast ze wskaźników czy też z opisu grupy docelowej wynika zdecydowanie większy udział mężczyzn we wsparciu, to osoba oceniająca może obniżyć punktację w standardzie minimum za dane kryterium oceny.

Wyjątki od standardu minimum

Niektóre projekty z założenia nie są oceniane w ramach standardu minimum. Oznacza to, że oceniający nie musi odnosić się do wszystkich pytań w ramach standardu. Zaznacza jedynie w karcie oceny pozytywną odpowiedź dotyczącą przynależności projektu do wyjątku oraz odpowiedź TAK w punkcie ogólnym Zgodność projektu z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn w oparciu o standardu minimum.

Wyjątki stanowią projekty, w których niestosowanie standardu minimum wynika z:

- 1. profilu działalności wnioskodawcy ze względu na ograniczenia statutowe (np. teren zakładu karnego)**

Jak przygotować wniosek zgodnie z zasadą dostępności

We wniosku o dofinansowanie projektu musisz wskazać informacje pozwalające ocenić, czy projekt zapewnia realizację zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz czy produkty projektu są zgodne z koncepcją uniwersalnego projektowania.

Najważniejszymi elementami zapewnienia dostępności są:

- **Dostępność cyfrowa** - oznaczająca, że wszystkie zasoby cyfrowe tworzone przez instytucje oraz w ramach projektów (w tym strony internetowe, platformy e-learningowe, dokumenty elektroniczne itd.) muszą spełniać kryteria dostępności. Wytyczne w zakresie równości określają, jakie elementy są objęte obowiązkiem dostępności według standardu **WCAG 2.0**, jednak należy podkreślić, że instytucje uczestniczące w realizacji programów operacyjnych zobowiązane są, aby wszystkie zasoby cyfrowe były dostępne. W szczególności należy unikać skanów dokumentów papierowych. Strony internetowe powinny spełniać kryteria dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, wykorzystując narzędzia przeciwdziałające wykluczeniu cyfrowemu.

Jak przygotować wniosek zgodnie z zasadą dostępności

- **Dostępność architektoniczna** - oznacza wymóg aby wszystkie organizowane przez instytucje i beneficjentów spotkania otwarte, niewymagające rejestracji uczestników były realizowane w budynkach dostępnych architektonicznie. Wymóg ten ma szczególne znaczenie ze względu na fakt, że ograniczenia w dostępie do środowiska zabudowanego uniemożliwiają aktywność osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Jednocześnie, pomimo iż projekt może nie zakładać bezpośredniej pomocy osobom o różnych potrzebach funkcjonalnych to jednak trwałe efekty tych projektów, jak np. budynki, adaptacja pomieszczeń, zakupione wyposażenie czy rozwiązania z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) będą służyć wszystkim, również osobom z niepełnosprawnościami.

Jak przygotować wniosek zgodnie z zasadą dostępności

Zasada projektowania uniwersalnego - oznacza projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania. Uniwersalne projektowanie nie wyklucza możliwości zapewniania dodatkowych udogodnień dla szczególnych grup osób z niepełnosprawnościami, jeżeli jest to potrzebne.

Mechanizm racjonalnych usprawnień - oznacza konieczne i odpowiednie zmiany oraz dostosowania, nienakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, rozpatrywane osobno dla każdego konkretnego przypadku, w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami.

Przykładowy katalog MRU

- Koszty specjalistycznego transportu na miejsce realizacji wsparcia;
- Dostosowanie architektoniczne budynków niedostępnych (np. Zmiana miejsca realizacji projektu; budowa tymczasowych podjazdów; montaż platform, wind, podnośników; właściwe oznakowanie budynków poprzez wprowadzanie elementów kontrastowych i wypukłych celem właściwego oznakowania dla osób niewidomych i słabowidzących itp.);
- Dostosowanie infrastruktury komputerowej (np. Wynajęcie lub zakup i instalacja programów powiększających, mówiących, kontaktu z osobą posługującą się językiem migowym, drukarek materiałów w alfabecie braille'a);
- Dostosowanie akustyczne (wynajęcie lub zakup i montaż systemów wspomagających słyszenie, np. Pętli indukcyjnych, systemów FM);
- Asystent tłumaczący na język łatwy;
- Asystent osoby z niepełnosprawnością;

Przykładowy katalog MRU

- Tłumacz języka migowego lub tłumacz-przewodnik;
- Przewodnik dla osoby mającej trudności w widzeniu;
- Alternatywne formy przygotowania materiałów projektowych(szkoleniowych, informacyjnych, np. wersje elektroniczne dokumentów, wersje w druku powiększonym, wersje pisane alfabetem Braille'a, wersje w języku łatwym, nagranie tłumaczenia na język migowy na nośniku elektronicznym, itp.);
- zmiana procedur;
- wydłużenie czasu wsparcia (wynikającego np. z konieczności wolniejszego tłumaczenia na język migowy, wolnego mówienia, odczytywania komunikatów z ust, stosowania języka łatwego itp.);
- dostosowanie posiłków, uwzględniania specyficznych potrzeb żywieniowych wynikających z niepełnosprawności.

Ocena wniosków

Osoba oceniająca Twój wniosek zweryfikuje sposób zapewnienia przez Ciebie w projekcie dostępności dla osób z **różnymi** rodzajami niepełnosprawności na podstawie zapisów we wniosku o dofinansowanie. Opis ten powinien wynikać z diagnozy oraz zostać ujęty w częściach wniosku takich jak:

- grupy docelowe - charakterystyka, analiza potrzeb i barier osób z niepełnosprawnościami;
- rekrutacja oraz promocja i informacja projektu (np. realizacja rekrutacji i spotkań informacyjnych w pomieszczeniach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami, dostępny przekaz, opracowanie dokumentów informacyjnych i rekrutacyjnych w dostępnym formacie, zapewnienie wsparcia asystenta podczas rozmowy rekrutacyjnej, zaplanowanie różnorodnych form i kanałów komunikacji, zaangażowanie otoczenia osób z niepełnosprawnościami, publikacje w formie dostępnej dla osób z niepełnosprawnościami; seminaria, spotkania organizowane z zapewnieniem dostępności)

Ocena wniosków

- obszary wsparcia/zadania, w tym założone wskaźniki i produkty (opis zastosowanych mechanizmów zapewnienia dostępności, w tym architektonicznej, cyfrowej, mechanizmu racjonalnych usprawnień, koncepcji projektowania uniwersalnego, dostępności produktów). W przypadku projektów dedykowanych osobom z niepełnosprawnościami zapisy wniosku powinny również zakładać osiągnięcie określonych celów dla tej grupy docelowej wsparcia i określenie adekwatnych wskaźników;
- budżet projektu (planowane wydatki i ich uzasadnienie – korespondujące z opisami merytorycznymi zawartymi w pozostałych sekcjach, w zakresie spełnienia zasady dostępności);

Ocena wniosków

- potencjał i doświadczenie wnioskodawcy i partnera/ów, w tym zarządzanie (dotychczasowa działalność i możliwość weryfikacji rezultatów tej działalności, która była lub jest prowadzona w obszarze, w którym udzielane będzie wsparcie i na rzecz grupy docelowej, do której kierowane będzie wsparcie przewidziane w ramach projektu, dostępność zasobów lokalowych, oprogramowania i sprzętu specjalistycznego dla osób z niepełnosprawnościami umożliwiające pełne korzystanie z np. szkoleń komputerowych, doświadczenie w pracy z osobami niepełnosprawnymi osób, które będą realizować projekt);
- harmonogram (np. uwzględnienie możliwości wygospodarowania czasu na pozyskanie dodatkowych środków umożliwiających zastosowanie mechanizmu racjonalnych usprawnień w przypadku projektów, które nie są dedykowane osobom z niepełnosprawnościami i w których na etapie planowania nie zakłada się ich udziału).

Najczęściej zadawane pytania dotyczące dostępności:

1. Po co tłumaczyć teksty pisane na polski język migowy (PJM)?

Osoby głuche bardzo często nie znają wystarczająco dobrze języka polskiego. Jeśli nie zapewni się tłumaczenia na PJM, odcina się znaczną część tej grupy od możliwości wzięcia udziału w projekcie.

2. Jak informować o projekcie w PJM?

Przetłumaczone powinny być wszystkie informacje potrzebne do podjęcia decyzji o wzięciu udziału w projekcie i o możliwości korzystania z tłumaczenia na PJM. Tłumaczenie powinno być przygotowane w formie pliku wideo umieszczonego obok tekstu. Pomocne są tu serwisy umożliwiające hosting filmów (np. YouTube lub Vimeo).

Najczęściej zadawane pytania dotyczące dostępności:

3. Jak przygotować napisy do filmów?

Wykorzystać można gotowe mechanizmy, np. w serwisie YouTube, które pozwalają na umieszczenie napisów w osobnym pliku i włączenie ich w razie potrzeby. Napisy powinny uwzględniać pełną treść zawartą w ścieżce dźwiękowej. Więcej informacji na ten temat znajduje się w publikacji Forum Dostępnej Cyberprzestrzeni: Kiedy stosować napisy, a kiedy język migowy.

4. Jak sprawdzić, czy strona jest zgodna ze standardem WCAG 2.0?

Przeprowadzenie audytu dostępności najlepiej zlecić specjalistom. Można ich znaleźć np. poprzez Forum Dostępnej Cyberprzestrzeni (www.fdc.org.pl). Dobrym pomysłem jest zalecenie realizatorom projektu dostarczenie przygotowanego przez zewnętrznych audytorów raportu o zgodności ze standardem. Pomocna jest Lista sprawdzająca: Dostępność serwisów internetowych i aplikacji stanowiąca załącznik 5 do niniejszego poradnika.

Najczęściej zadawane pytania dotyczące dostępności:

5. Jak sprawdzić, czy materiały elektroniczne są dostępne?

Najprościej jest sprawdzić, czy można skopiować tekst zawarty w dokumencie i wkleić go np. do notatnika. Jeśli program będzie mógł to zrobić, czytnik ekranu też poradzi sobie z takim plikiem.

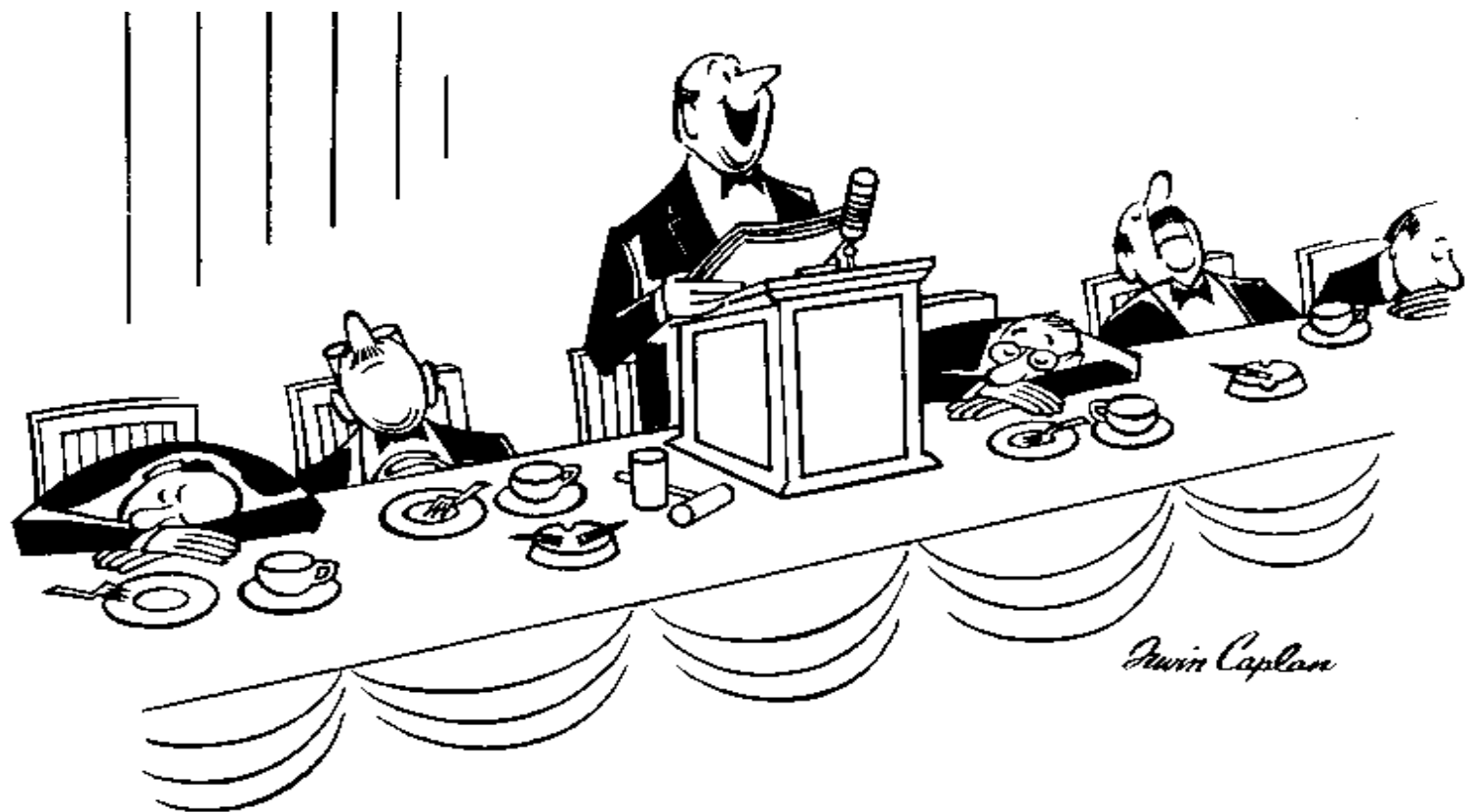
6. co to znaczy „język prosty”?

Żeby ocenić sposób przygotowania komunikatów o projekcie, warto skorzystać ze wskaźnika mglistości tekstu (<http://www.fog.uni.wroc.pl/>) i sprawdzić, czy nie zawierają one zbyt dużo i zbyt skomplikowanych informacji. W niektórych przypadkach pomocne może być tłumaczenie na tekst łatwy do czytania. Jest to taki sposób zapisu informacji, który łączy tekst z grafiką. Specjalistów i specjalistki od takich materiałów można znaleźć np. w Polskim Stowarzyszeniu na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną (<http://www.psouu.org.pl/>).

Najczęściej zadawane pytania dotyczące dostępności:

7. co to znaczy, że biuro jest dostępne architektonicznie?

Podstawowe cechy, jakie powinno spełniać biuro projektu, to: właściwa szerokość drzwi (minimum 90 cm), brak stopni i progów, biuro na poziomie zero lub dostępne przy pomocy windy, platformy przyschodowej lub podnośnika oraz dostępna toaleta.

Caplan

Saturday Evening Post

"And now — are there any questions?"